

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

1. וְאֵלֶּיֶשֶׁת רָאָה וְהָיָה
מִצָּעַק אָבִי אָבִי רֶבֶב
יִשְׂרָאֵל וּפְרָשִׁיו וְלֹא
רָאָהוּ עַד וַיִּחְזַק בְּבִגְדָיו
וַיִּקְרָעֵם לְשָׁנִים קָרְעִים:
מלכים ב ב יב
2. כִּי אָתָּה בָּא אֶל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ
לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת
כְּתוּעֵבֶת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּם:
דברים יח ט

לַחֲלוּץ תְּפִילִין. פ"ה של ר' אליעזר אע"ג דלא היה ר"א זו ממקום אחד קרי ליה איסור שבות דכל ס' שאסרו חכמים ללכת בו לרשות הרבים אסור ללכת בו ולחזר וה"ה אפי' יושב במקום א' אסור: **היאך מניחין איסור סקילה.** משמע מדליקין ואחר כך חולצין וקשה דכפרק כמה מדליקין (שבת

דף לה: ושם) משמע איפכא דמניא שלישיית להדליק את הנר דברי רבי נתן ר' יהודה אומר שלישיית לחלוץ תפילין ופ"ה הסם ומדליק דברייתא ואין לומר ומדליק בשניה מדקאמר הסם בתי הכי שניה להדליק כמאן לא כר' נתן ולא כרבי יהודה הנשיא וגם אין לומר שמדליק בשלישיית וה"ק שלישיית אף לחלוץ תפילין ולעולם מדליק דרישא מדקאמר הסם שלישיית להדליק ומוקי לה כרבי נתן ולא כרבי יהודה הנשיא ועוד קשה אטו הורקנוס לא ידע מנהגו וי"ל דודאי תפילין ברישא אלא שצאונה שעה אחרת להדליק מפני שהיו טרודין בחוליו ולכך היה גוער בו: **וְיִשְׁחָרְתָּן** במה שחזן. פ"ה דנחלקו לענין טבילה בנקדשו אי חוץ מה שבתוכו או לא ובהדיא לא אשכחן פלוגתא אלא בפ' כ"ג דלילס תנן הכדור והאימוס והקמיע ותפילין שנקדשו שנוגע בהן טמא כמה שבתוכו טהור אלמא אין תוכו חשוב חיבור ומניא בתוספתא ר' יהושע ד"ק אומר משום ר' אליעזר אף מטבילין כמו שכן אלמא מדלא חיין בטבילה ש"מ דהוי חיבור: **הִי'ה מכה בבשרו.** ומשום שרט לנפש (ויקרא יט) ליכא דמשום תורה קציד כדאמר הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרוגותו:

הדרן עלך ארבע מיתות

קשוואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשוואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו ^אהכדור ^בוהאימוס והקמיע וצורר המרגליות ומשקולות קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן ^אמנעל שעל גבי האימוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו במהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר יאבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרוגותן אלמא מרבי אליעזר גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביר הכי והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני ^אדאמר מר ^בלא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

הדרן עלך ארבע מיתות

אליעזר וחכמים בסדר טהרות (כלים פכ"א) וחכמים אומרים אינן מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא אם כן יש לו בית קיבול דהא איתקש לשק והני הואיל וקבולן נעשים למלאותן מליי בתוכו עולמית לא שמה קבול ^אורבי אליעזר אומר מקבל טומאה דבית קיבול העשו למלאות שמה קבול ועוד נחלקו בכדור ובאימוס שנקדשו וגרסה חלל שלהם דמדור רבנן דמקבלי טומאה דהא איכא בית קיבול ופליגי לענין טבילה שחכ"א מה שבתוכו חוץ ור' אליעזר אומר מה שבתוכו אינו חוץ דכולי חד כלי הוא ובשעת פטירתו היו רוצין לידע אם חזר בו ושאלוהו מה אתה אומר צאונן שני המחלוקות אמר להם טמאים אפילו שלמים והטומאה נוגעת מנחון: **וטהרתן כמה שהן.** כלומר אם נקדשו שחכמים מודים שמקבלין טומאה וחלוקין עלי לומר שהמלי חוץ ועומד אני דברי שהמלי אינו חוץ שמתבטל כמות שהן: **מנעל שעל גבי אימוס מהו.** שאף זו נחלקו בתוספתא ^אדטהרות ^בחכמים אומרים הואיל ואינו מחוסר מלאכה הנריכה אומן שהדיוט יכול לסלקו מעל האימוס כבר שם כלי עליו וטמא ור"א מטהר שעדיין לא נגמרה מלאכתו: **הוסר הנדר.** שזכרוהו: **בין קסרי ללוד.** שהיו נושאין את מטתו מקסרי ללוד: **פסח עליו בשורה.** שהיו עושין שורה סביבות המטה להספד: **הרבה מעות יש לי.** להחליף: **ואין לי שולחני להרוגותן.** כלומר הרבה שאלות יש לי לשאל ואין למי לשאל: **היכי עביר.** רבי אליעזר הכי שעשה מעשה בנטיעת קשוואין: **להסלמה.** בהם ר"ע הוא דעבד ר' אליעזר:

הדרן עלך ארבע מיתות

והא. מילתא דלקיטת קשוואין: **ר"ע מר' יהושע גמר לה.** בתמיה: **קינוף.** ארבעה עמודים וזילה פרוסה עליהם כדאמר' צפוכה (דף י:): **לחלוץ תפילין.** של אצו ^אדקצבר שבת לאו זמן תפילין הוא ואסור להניחן שמה ילא בזה לרשות

נערפה. וקרוז הוא למות שאליו היתה דעתו מיושבת היה חולץ תפילין: **איסור סקילה.** הדלקת הנר והטמנת חמין ועוסקין בדבר שאינו אלא איסור שבות דמניח תפילין בשבת אין כאלו איסור מלאכה ואפילו ילא לרשות הרבים דהא דרך מלבוש הוא ותכשיטין הוא לו בחול: **נרחוק ארבע אמות.** מפני הנדוי שזכרוהו במחלוקת תנורו של עכנאי בצבא מצינא (דף נט:): **שלו מהו.** כמה תהא מיתתו: **על קשה משלחן.** מפני שלכן פתוח כחולס ואילו שמשמתי היית למד תורה הרבה: **נטל.** ר"א שתי זרועותיו: **שנגללן.** כשגוללן ספר תורה והכתב מוכסה כך תתעלס ותמסכה תורה שכלבי כשאמות לפי שכלבי משווי ולמדו ממני: **ולא חסרתי מרבתי ככלב המלק מן היס.** לפי חכמתם שהיתה גדולה אין למודי עולה לחסרם ולקבל מהם חכמה א' אלא מעט ככלב המלק מן היס. וכן תלמידי לא חסרתי ולא קבלו מחכמתי לחסר את יתרון חכמתי מהם ^אאפי' כמו שמחסר המכחול בשפופרת בטבול אחד ^א: **ולא חסרתי.** כלומר לא חסרתי מחכמתם ממה שהיו מתחילה גדולים יותר ממני וגם עתה גדולים הם ממני לפי שלא למדתי מחכמתם כי אם מעט מהם: **שפופרת.** קנה שנותנין זה כחול. קיסס של עץ או של כסף שמתבטל מכחול בתוכו ^אומטבולו בכחול ומוציאו: **בהלכות מראות נגעים:** בנטיעת קשוואים. הלכות מיני כשפים שעל ידיהם נתמלא כל השדה קשוואים: **אמרו לו הכדור והאימוס וכו'.** כדור פלוט"ה מחופה עור ומלאה מתוכו למר של איל דדוחק וכן אימוס שלהם של עור היה כעין מנעל וממולא מתוכו עפר ופיו תפור וזו היו עושין המנעלים כמו שעושין הרעעין שלנו בדפוס של עץ: **קמיע.** של עור וממולא מתוכו ותלאהו בצואר לנוי: **משקולת קטנה.** כעין אונקיא שעושין מעופרת ומחפין אותה בעור כדי שלא תחסר אצל משקולת גדולה אין דרכה ^אלחפותה בעור: **וצרור המרגלית.** תופרין המרגלית בעור ותולין אותו בצואר בהמה לרפואה: **מהו.** לפי שנחלקו בצלו רבי

אליעזר וחכמים בסדר טהרות (כלים פכ"א) וחכמים אומרים אינן מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא אם כן יש לו בית קיבול דהא איתקש לשק והני הואיל וקבולן נעשים למלאותן מליי בתוכו עולמית לא שמה קבול ^אורבי אליעזר אומר מקבל טומאה דבית קיבול העשו למלאות שמה קבול ועוד נחלקו בכדור ובאימוס שנקדשו וגרסה חלל שלהם דמדור רבנן דמקבלי טומאה דהא איכא בית קיבול ופליגי לענין טבילה שחכ"א מה שבתוכו חוץ ור' אליעזר אומר מה שבתוכו אינו חוץ דכולי חד כלי הוא ובשעת פטירתו היו רוצין לידע אם חזר בו ושאלוהו מה אתה אומר צאונן שני המחלוקות אמר להם טמאים אפילו שלמים והטומאה נוגעת מנחון: **וטהרתן כמה שהן.** כלומר אם נקדשו שחכמים מודים שמקבלין טומאה וחלוקין עלי לומר שהמלי חוץ ועומד אני דברי שהמלי אינו חוץ שמתבטל כמות שהן: **מנעל שעל גבי אימוס מהו.** שאף זו נחלקו בתוספתא ^אדטהרות ^בחכמים אומרים הואיל ואינו מחוסר מלאכה הנריכה אומן שהדיוט יכול לסלקו מעל האימוס כבר שם כלי עליו וטמא ור"א מטהר שעדיין לא נגמרה מלאכתו: **הוסר הנדר.** שזכרוהו: **בין קסרי ללוד.** שהיו נושאין את מטתו מקסרי ללוד: **פסח עליו בשורה.** שהיו עושין שורה סביבות המטה להספד: **הרבה מעות יש לי.** להחליף: **ואין לי שולחני להרוגותן.** כלומר הרבה שאלות יש לי לשאל ואין למי לשאל: **היכי עביר.** רבי אליעזר הכי שעשה מעשה בנטיעת קשוואין: **להסלמה.** בהם ר"ע הוא דעבד ר' אליעזר:

קשוואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשוואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו ^אהכדור ^בוהאימוס והקמיע וצורר המרגליות ומשקולות קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן ^אמנעל שעל גבי האימוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו במהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר יאבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרוגותן אלמא מרבי אליעזר גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביר הכי והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני ^אדאמר מר ^בלא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

קשוואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשוואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו ^אהכדור ^בוהאימוס והקמיע וצורר המרגליות ומשקולות קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן ^אמנעל שעל גבי האימוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו במהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר יאבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרוגותן אלמא מרבי אליעזר גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביר הכי והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני ^אדאמר מר ^בלא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

קשוואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשוואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו ^אהכדור ^בוהאימוס והקמיע וצורר המרגליות ומשקולות קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן ^אמנעל שעל גבי האימוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו במהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר יאבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרוגותן אלמא מרבי אליעזר גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביר הכי והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני ^אדאמר מר ^בלא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

קשוואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשוואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו ^אהכדור ^בוהאימוס והקמיע וצורר המרגליות ומשקולות קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן ^אמנעל שעל גבי האימוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו במהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר יאבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרוגותן אלמא מרבי אליעזר גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביר הכי והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני ^אדאמר מר ^בלא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

קשוואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשוואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו ^אהכדור ^בוהאימוס והקמיע וצורר המרגליות ומשקולות קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן ^אמנעל שעל גבי האימוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו במהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר יאבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרוגותן אלמא מרבי אליעזר גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביר הכי והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני ^אדאמר מר ^בלא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

קשוואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשוואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו ^אהכדור ^בוהאימוס והקמיע וצורר המרגליות ומשקולות קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן ^אמנעל שעל גבי האימוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו במהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר יאבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרוגותן אלמא מרבי אליעזר גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביר הכי והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני ^אדאמר מר ^בלא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

קשוואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשוואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו ^אהכדור ^בוהאימוס והקמיע וצורר המרגליות ומשקולות קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן ^אמנעל שעל גבי האימוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו במהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר יאבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרוגותן אלמא מרבי אליעזר גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביר הכי והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני ^אדאמר מר ^בלא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

(א) כלם פכ"ג מ"א ע"ש, (ב) ו'ל' והאימוס וכן בכ"מ המכר כאלו בנמ' ובנשי' ובחוס' אימוס בנ' צ"ל בנמ' וכן צעור אימא אימוס בנמ' וכ"א בנמ' דלילס, (ג) [שם פכ"ז מ"ד] שבת מ"א: (ד) [ר"ה ד: שבת ע"ה, ע"ז יח, ודף מג: (ה) ע"ר ר"א בנמ', (ו) בנמ': (ז) שבת ע"ה כחול מחול קיסס של עץ או של כסף שמתבטל בחול, (ח) [ל'ל' מוספתא דלילס כ"ב פ"ב ה"ג, (ט) [נ"י מוס' טוה"כ יב: ד"ה מהו דמיתא וכו' מה ששינוי אפירש"י (הכא), (ט) ויהא דריבא רש"י מוספתא דוקא ולא ממשנה מפורשת בלילס פכ"ז מ"ד ומייתי לה הש"ס שבת דף קמח: פלוגתא דר' אליעזר וחכמים ע"ש מזה ליישן, (י) [כלס כ"ב פ"ד ה"ב ע"ש], (יא) [שבת דף סד: (ב) [נ"ע מוס' יבמות יג: ד"ה דלמך רחמנא],

גליון הש"ס
רש"י ד"ה לחלוץ תפילין וכו' ודקבצר שבת לאו זמן תפילין. ע"י מוג'א ק"י שם יא: שם ר"ה משקולת קטנה וכו' לחפותה בעור. ע"י כ"ב דף פ"ט ע"כ תוספת ד"ה ולא:

הגהות הב"ח
(א) נב' דעמו מירושבת ודעת חמו נערפה:

הגהות מהר"ב רינשבורג

[א] רש"י ד"ה ולא חסרתי מרבתי וכו' ולקבל מהם חכמה אלא. מלת אלא נמחק וי"ב צ"ל אפי' [ב] בא"ד יתרון חכמתי מהם אפי'. מלת אפילו נמחק וי"ב צ"ל אלא:

לעני רש"י
פלוט"ה [פלוט"א]. כדור.

מוסף רש"י
אבל אתה למד להבין ולהורות. כלומר להבין מעשהיה כמה הם מקולקלים ולהורות לנצח לא תעשה כך וכן שזה הוא חק הגויס (דברים יח ט) ואם שמואל לעמוד בזה ואם יעשה ניצח שקר לפניך שמיני שהוא ממשק (שבת עה:).
הדרן עלך ארבע מיתות